

TURINYS

PRATARMĖ	9
1. TYRIMO DUOMENYS IR PIRMINIS JŲ TVARKYMAS	11
1.1. Tyrimo duomenų atsitiktinis pobūdis	11
1.2. Populiacija, aibė ir imtis	12
1.3. Variacinių eilučių sudarymas	15
1.4. Grafinis variacinių eilučių vaizdavimas	20
1.5. Kontroliniai klausimai	24
2. STATISTIKŲ SKAITINĖS CHARAKTERISTIKOS IR JŲ APSKAIČIAVIMAS	25
2.1. Statistikų skaitinės charakteristikos ir skirstinių parametrai	25
2.2. Imties vidurkis	26
2.3. Mediana, kvantiliai ir moda	28
2.4. Variacijos rodikliai	30
2.5. Kai kurios statistikos parametru ypatybės	36
2.6. Suskirstytų duomenų statistikos rodikliai	38
2.7. Statistikų apskaičiavimas	42
2.8. Kontroliniai klausimai	48
3. TYRIMO DUOMENŲ TARPUSAVIO RYŠYS	49
3.1. Funkciniai ir koreliacijos tarpusavio ryšiai	49
3.2. Koreliacijos laukas	50
3.3. Tarpusavio ryšio stiprumo įvertinimas	51
3.4. Tarpusavio ryšio kryptys	53
3.5. Regresija	53
3.6. Koreliacijos lauko pateikiamos informacijos naudojimas analizei	54
3.7. Koreliacijos ryšių klasifikacija	56
3.8. Pirsono koreliacijos koeficiento apskaičiavimas	58
3.9. Rangu (Spirmeno) koreliacijos koeficientas	60
3.10. Regresijos lygties sudarymas	63
3.11. Koreliacijos santykis	67
3.12. Dalinė koreliacija	72
3.13. Daugelio faktorių tiesinė regresija	73
3.14. Kontroliniai klausimai	77

4.	TIKIMYBIŲ TEORIJOS ELEMENTAI	78
4.1.	Tikimybės sąvoka	78
4.2.	Tikimybės apskaičiavimas	80
4.3.	Sąlyginė tikimybė	82
4.4.	Pilnosios tikimybės formulė	84
4.5.	Tikimybinis hipotezių įvertinimas	86
4.6.	Kartotiniai nepriklausomieji bandymai	87
4.7.	Kartotinių bandymų variantų pasiskirstymo pobūdis	90
4.8.	Diskrečiųjų atsitiktinių dydžių statistiniai rodikliai	94
4.9.	Kontroliniai klausimai	99
5.	TYRIMO DUOMENŲ SKIRSTINIŲ YPATYBĖS	100
5.1.	Normalusis pasiskirstymo dėsnis	100
5.2.	Standartizuotosios reikšmės ir normuotasis skirstinys	103
5.3.	Standartinės skalės	106
5.4.	Imties vidurkio reprezentacijos paklaida	108
5.5.	Imties vidurkio reprezentacijos paklaidos skirstinys	109
5.6.	Pasikliautiniai intervalai ir Stjudento kriterijus	112
5.7.	Asimetrijos ir eksceso rodikliai	117
5.8.	Asimetrijos ir eksceso rodiklių apskaičiavimas	119
5.9.	Kontroliniai klausimai	121
6.	TYRIMO DUOMENŲ ANALIZĖ	123
6.1.	Statistinės hipotezės ir jų tikrinimas	123
6.2.	Hipotezių tikrinimo procedūra ir klaidos	125
6.3.	Hipotezių tikrinimo kriterijus	127
6.4.	Pagrindiniai hipotezių tikrinimo etapai	131
6.5.	Antrosios rūšies klaidos įvertinimas	132
6.6.	Stjudento kriterijaus naudojimas	134
6.7.	Duomenų skaičiaus nustatymas, norint gauti patikimus tyrimo rezultatus	135
6.8.	Skirtumo tarp grupių vidurkių nustatymas	137
6.9.	Fišerio kriterijaus naudojimas	141
6.10.	Dviejų tarpusavyje susijusių aibių vidurkių skirtumo nustatymas	144
6.11.	t kriterijaus skaičiavimas, kai tyrimo rezultatai išreikšti tyrimo duomenų dalimi arba procentais	146
6.12.	Koreliacijos koeficiento patikimumas	149
6.13.	Regresijos lygties paklaida	153
6.14.	Kontroliniai klausimai	156

7.	NEPARAMETRINIŲ DUOMENŲ ANALIZĖ	158
7.1.	Fišerio kriterijaus naudojimas kokybinėms charakteristikoms tikrinti	158
7.2.	χ^2 (chi-kvadrato) kriterijaus taikymas	158
7.3.	Kiti neparametriniai testai ranginiams duomenims	168
7.3.1.	<i>Mann'o–Whitney U testas</i>	169
7.3.2.	<i>Kruskal'o–Wallis testas ranginiams duomenims</i>	171
7.3.3.	<i>Wilcoxon'o testas susietosioms imtims</i>	173
7.3.4.	<i>Friedman'o dviejų kintamųjų testas, kai duomenys pateikti rangais</i>	175
7.4.	Kontroliniai klausimai	177
8.	DISPERSINĖ ANALIZĖ	178
8.1.	Bendrosios žinios	178
8.2.	Vieno faktoriaus dispersinės analizės principas	180
8.3.	Vieno faktoriaus dispersinė analizė apskaičiuojant netiesioginiu metodu	182
8.4.	Vieno faktoriaus dispersinė analizė apskaičiuojant tiesioginiu metodu	187
8.5.	Būtinės sąlygos vieno faktoriaus dispersinei analizei atlikti	190
8.6.	Ryšio tarp faktoriaus ir tiriamojo požymio analizė	192
8.7.	Faktoriaus lygmenų įtakos analizė	194
8.8.	Kartotinių priklausomų bandymų dispersinė analizė	198
8.9.	Prielaidos, kuriomis grindžiama kartotinių bandymų dispersinė analizė	208
8.10.	Dviejų faktorių dispersinė analizė	210
8.11.	Dviejų faktorių dispersinės analizės duomenų apskaičiavimas	212
8.12.	Dviejų faktorių dispersinės analizės pavyzdys	219
8.13.	Grafinė dviejų faktorių tyrimo duomenų analizė	222
8.14.	Dviejų faktorių įtakos daugkartinis vertinimas	225
8.15.	Faktorių įtakos vertinimas	229
8.16.	Dispersinė analizė kompiuteriu	230
8.17.	Kontroliniai klausimai	234
9.	STATISTINIŲ RODIKLIŲ SKAIČIAVIMAI NAUDOJANT KOMPIUTERIO PROGRAMĄ EXCEL	235
9.1.	Skaičiavimo eiga, kai skaičiuojama remiantis kompiuteryje laikomomis formulėmis	235
9.1.1.	<i>Hipotezės apie dviejų aibių dispesijų lygybę patikrinimas funkcija FTEST</i>	239

9.1.2. TTEST funkcijos naudojimas	240
9.1.3. Chi-kvadrato funkcijų naudojimas	240
9.1.4. Rezultatų prognozavimas apskaičiuojant taškus už rezultatų diapazono naudojantis tiesine regresijos lygtimi (FORECAST)	242
9.2. Histogramų sudarymas	242
9.3. Koreliacijos lauko bei tiesinės regresijos lygties gavimas	244
9.4. Koreliacijos koeficiento tarp keleto duomenų tipų gavimas	246
9.5. Standartinio nuokrypio pavaizdavimas grafikuose	248
9.6. Stjudento t kriterijaus apskaičiavimas naudojant DATA ANALYSIS programą	250
9.7. Fišerio kriterijaus apskaičiavimas naudojant DATA ANALYSIS ..	253
9.8. Pagrindinių imties statistinių rodiklių gavimas naudojantis DESCRIPTIVE STATISTICS (aprašomoji statistika)	254
9.9. Rangų suteikimas duomenims funkcija RANK	255
9.10. Skaičiavimai pagal vartotojo įvestas formules	256
9.11. Rangų (Spirmeno) koreliacijos koeficiento skaičiavimas	257
9.12. Konstantų π ir e radimas	257
 PRIEDAI	 259
1 lentelė. Normaliojo pasiskirstymo funkcijos $\Phi(z)$ ir jos tankio funkcijos $\varphi(z)$ reikšmių priklausomybė nuo standartizuotosios reikšmės z	261
2 lentelė. Stjudento skirstinio α lygmens kritinės reikšmės t_{kr}	263
3 lentelė. Fišerio skirstinio α lygmens kritinės reikšmės F_{kr}	264
4 lentelė. Koreliacijos koeficientų kritinės reikšmės	270
5 lentelė. Rodiklio χ^2 (chi-kvadrato) kritinės reikšmės	271
6 lentelė. Rodiklio φ reikšmės	373
7 lentelė. Kvantilių U reikšmės Mann'o–Whitney testui	376
8 lentelė. Kritinės rodiklio T reikšmės Wilcoxon'o suporuotų rangų testui	281
9 lentelė. Q statistikos kritinės reikšmės	282
10 lentelė. Plotas procentais, gaubiamas normaliojo skirstinio kreivės, priklausomai nuo z reikšmės ($z \geq 0$)	284
Matematiniai simboliai	286
Sąvokos ir apibrėžimai	288
 LITERATŪRA	 302